

שיל"ת

קונטרס

דפ"ד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון קנ"ט שנה ד' חג הפסח חודש ניסן שנת ה' תשפ"ד לפ"ג

בבא מציעא נא. - נ:ו:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

• במעשה שהובא בגמ' באושפזיכניה דרמי בר חמא זבין חמרא וטעה אשכחיה דהוה עליב ושדריה לקמיה דרב נחמן א"ל לא שנו אלא לוקח אצל מוכר לעולם חוזר מאי טעמא לוקח מקחו בידו וכו', והיינו דדווקא גבי לוקח יכול להתוודע לטעותו מיד כשיראה לתגר או לקרובו, אצל מוכר רק כשימלא דבר כמו שלו שמוכרים אותו יתודע לטעותו, ולכך חוזר לעולם, קשה להרי חמור דבר ידוע הוא כמה הוא נמכר ובכל מקום מוכרין אותו, ואין זה חפץ מיוחד שלא ימלא כמותו לידע כמה מכרוהו, וממילא למה גם בזה מוכר חוזר לעולם? (הערה קמ"ה)

• הא דאמר חזקיה בא לפורטה פורטה בשויה בא לחללה מחללה ביפה, וביארו בגמ' הכי קאמר אף על פי כשבא לפורטה פורטה בשויה כשהוא מחללה מחללה ביפה למימרא וכו' מאי ביפה בתורת יפה דתרי זילי לא מזלזלינן ביה, בתורת יפה ביאר רש"י דכסם שביפה מחללה כפי שווי דמין ודאין שבה, דהיינו כמטבע שלם, כך כאן הגם דחסירה היא לא יחלל עליה כי אם בדמין ודאין שבה כפי כמה שחסירה, ולא יחלל עליה יותר מכפי דמיה, וקשה דאם למעשה מחלל עליה כפי שויה וכמו ביפה, למה שינה התנא מלשוננו גבי פריטה לגבי חילול, הרי בין בפורטה ובין במחללה משלם כפי שויה, והיה לו לומר בין כשבא לפורטה ובין כשבא לחלל משלם ומחלל כשויה ולא יותר,

דממילא למה גבי חילול נקט מחללה זיפה דבפשיטות משמע
כשלימה ולא כפי שויה עכשיו? (הערה ק"נ)

• הא דאמר ר' מאיר יוליא והולד ממזר גבי גט שלא אמרו בו
בפ"נ ובפ"נ וחכמים אומרים אין הולד ממזר כיאל יעשה יטלנו
ממנה ויחזור ויתנונו לה בפני שנים ויאמר לה בפ"נ ובפ"נ, לריך
ביאר מה הועילו חכמים בתקנתן במה שאמרו אין הולד ממזר,
הרי במה שנוטל ממנה הגט אחר שכבר יש לה זנים, ורק
עכשיו חוזר ונתנו לה, בזה גופא ילא לעז על זניה דממזרין
נינהו, לרק עכשיו מתגרשת היא, דממילא יאמרו דזניה שנולדו
קודם גירוסיה ממזרין נינהו? (הערה קנ"ט)

• הא דהקשו בגמ' מיתיבי רבית ואונאה להדיוט ואין רבית
ואונאה להקדש, דמשמע דיך אונאה להקדש, ותירכו מי אלימא
ממתניתין דאוקימנא בתורת אונאה הכי נמי רבית ודין אונאה
להדיוט ואין רבית ודין אונאה להקדש אי הכי היינו דקתני
סיפא זה חומר בהדיוט מבהקדש ארבית, היינו דעל אף דנכתבו
רבית ואונאה יחד במשנה, מ"מ רבית איירי בקולא של הקדש
ובחומרא להדיוט, דבהקדש אינו נוהג רבית כלל, ועל זה אמרו
במשנה זה חומר בהדיוט מבהקדש, ומשא"כ אונאה דאמרו גבי
הקדש איירי בחומרא להקדש לגם בפחות משתות חוזר ואין בו
מחילה, קשה לאיך שייך למיכתב תרוייהו יחד כשה חומר וזה
קולא, ובפרט למיד אח"כ אומר התנא זה חומר בהדיוט
מבהקדש, ללא מסתבר למיכתב יחד עמו דבר הפוך מיניה
שהוא חומר בהקדש מבהדיוט? (הערה קס"ד)

דף נא ע"א

קמה. בגמ' אושפזיכניה דרמי בר
המא זבין המרא ומעה אשכחיה
דהוה עציב וכו' שדריה לקמיה
דרב נחמן א"ל לא שנו אלא
לוקח אבל מוכר לעולם חוזר
מאי טעמא לוקח מקחו בידו
וכו'. היינו דדווקא גבי לוקח יכול
להתוודע לטעותו מיד כשיראה
לתגר או לקרובו, אבל מוכר רק
כשימצא דבר כמו שלו שמוכרים
אותו יתודע לטעותו, ולכך חוזר
לעולם. אבל קשה דהרי חמור
דבר ידוע הוא כמה הוא נמכר
ובכל מקום מוכרין אותו, ואין זה
חפץ מיוחד שלא ימצא כמותו
לידע כמה מכרוהו, וממילא למה
גם בזה מוכר חוזר לעולם. וצריך
לומר דחילוק איכא בין מיני
החמורים וכמה גדול כוחו ובן
כמה שנים הוא וכדומה, דממילא
חמור ממש כמו שמכר זה לא
ימצא במהרה לידע טעותו, ולכך
גם בו חוזר לעולם.

קמו. בגמ' ר' יהודה אומר תגר אין
לו אונאה משום שהוא תגר אין

לו אונאה אמר רב נחמן אמר
רב בתגר ספסר שנו מאי
טעמא מידע ידע זבינתיה כמה
שויא ואחולי אחיל גביה והאי
דזבנא הכי משום דאתרמיא
ליה זבינתא אחריתי והשתא
מיהא קא הדר ביה. צריך ביאור
למה אמר רב נחמן דדווקא
בתגר ספסר שנו, הרי מסתמא
כל תגר מידע ידע זבינתיה כמה
שויא, וכפי שהביאו לקמן תניא
כוותיה דרב נחמן דתגר אין לו
אונאה משום דבקי הוא, משמע
דכל תגר בקי הוא. ואין לומר
דלכך נקט רב נחמן אמר רב
בספסר ומשום דכו יש טעם
למה הסכים ליתן בזול על אף
דידע ומשום דאתרמיא זבינתא
אחריתי, ומשא"כ גבי תגר סתם
אין טעם זה שייך אצלו. דיש
לומר דגם גבי תגר סתם מוכר
בזול עכשיו ומשום דצריך לדמים
עכשיו, והשתה הוא דהדר ביה,
וממילא הדרא קושיא לדוכתא
למה דווקא ספסר נקט רב נחמן
אמר רב, וצ"ע.

דף נב ע"א

קמז. בגמ' מאי שנא בסלע דפליגי ומאי שנא בטלית דלא פליגי אמר רבא מאן תנא טלית ר' שמעון היא. היינו דבאמת גם גבי טלית פליגי כמו גבי סלע, ומה דבמשנה לעיל לא פליגי גבי טלית, זהו משום דמשנה זו ר' שמעון היא, אבל באמת ר' מאיר ור' יהודה חולקים עליו כמו גבי סלע. אבל עדיין קשה דהרי אם גבי טלית גם פליגי למה לא פליגי להדיא במשנה לעיל כמו דפליגי להדיא במשנה כאן גבי סלע, דמה הטעם דהובא לעיל דטלית רק שיטת ר' שמעון אם באמת פליגי בה כמו כאן, דמאי שנא גבי סלע דהובאו כל השיטות ולא נקט מסדר המשנה סתם משנה וכו' שמעון. ואם בשביל שבחד יש לחדש המחלוקת ובהד למינקט הלכה כר' שמעון, היה צריך בתחילה לחדש דאיכא מחלוקת והיינו בטלית דנכתבה קודם, ואילו גבי סלע דנכתבה אח"כ לחדש דהלכה כר' שמעון

ולמינקט סתמה כמותו, אבל מה דנקטו איפכא סתם ואח"כ מחלוקת קשה. ובפרט קשה דמצינו לקמן בגמ' דבברייתא נקטו סתמא כר' מאיר ולא כר' שמעון, דממילא צריך ביאור מה באמת ההלכה למעשה כר' שמעון או כר' מאיר. ואולי יש לומר דלכך נקט התנא סתמה כר' שמעון דווקא גבי טלית ולא גבי סלע, דגם לרבא דסובר דאיכא מחלוקת גם גבי טלית, מ"מ גם הוא סובר כאביי דאיכא טעם להקל כר' שמעון דרק בשתות הוי אונאה, דאמרי אינשי עשיק לגביך, דממילא דווקא שם גבי טלית סבר מסדר המשנה דסתמא כר' שמעון, אבל כאן גבי סלע לא פסק הלכה כר' שמעון אלא נקט כל השיטות דלא ידע להכריע בזה, וכפי שמצינו באמת בברייתא דפסקה גבי סלע הלכה כר' מאיר ולא כר' שמעון.

קמה. בגמ' דאמרי אינשי עשיק לגביך ושוי לכריסך סלע כיון דלא סגי ליה לא מחיל. היינו דג' דרגות נינהו, דדווקא גבי כיסוי

גופו וגבו מוכן אדם לשלם עשיק שיעשקוהו יותר מדמיו עד שתות, אבל לצורך הוצאות מזונותיו אינו משלם כי אם שוויו ולא יותר, וחמור מכולם סלע דאפי' דמיו אינו משלם עליו דהרי אינו יוצא כלל בהוצאה ואינו יכול להשתמש בו. אבל קשה דלמה באמת שאני בגדיו מהוצאות מזונותיו דעליו מוכן לשלם עשיק ולמזונותיו לא, דמה טעם איכא בה. ואולי יש לומר דהיות ומזונותיו מיד כלים בגמר אכילתו, לכך אינו מוכן לשלם עליו יותר, ומשא"כ בגדיו דנהנה מהם לזמן מרובה לכך מוכן שיעשקוהו בו ומ"מ יקנה בכך.

קמט. בגמ' הרי זה לא ימכרנה לא לתגר ולא להרם ולא להרג מפני שמרמין בה את אחרים אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו. צריך ביאור למה רק לתגר ולחרם ולהרג הוא דאמרו בכרייתא שלא ימכרנה, וכי לאחרים כן יכול למכרה, הרי אין זה שוה כסלע שלם, וביאר כאן רש"י דזהו דאמרו

שאסור לקיימה, ואם לאחרים הוא מוכרה הרי מקיימה בזה. וגם אם באמת לאחרים מותר למכרה וכדמשמע כאן, א"כ יקשה למה מיד ממשיכה הברייתא ואומרת אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בתו, הרי יכול למכרה לאחרים ולמה יקבנה ויתלנה בזמן שבמכירה רויח מינה טפי. ואולי יש לומר דזה פשוט וברור דסתם אדם מן השוק לא ירצה כלל לקנותה ממנו, היות ולא שויה כסלע שלם ואינו יוצא בהוצאה, רק דהו"א דאולי לתגר ולחרם ולהרג דכן מוכנים לקנותה ממנו, ומשום דמרמין בה את אחרים, דממילא אולי להם יהא מותר לו למכרה ובלבד להרויח מינה פורטא, וזה קמ"ל דאסור למכור להם ומשום דמרמין את אחרים, דממילא כבר אין לו עוד אפשרות להשתמש בה כי אם בכהאי גוונא שיקבנה ויתלנה בצואר בנו או בתו.

דף נב ע"ב

דף נג ע"א

קנ. בגמ' הכי קאמר אף על פי כשבא לפורטה פורטה כשויה כשהוא מחללה מחללה ביפה למימרא וכו' מאי ביפה בתורת יפה דתרי זילי לא מזלזלינן ביה. בתורת יפה ביאר רש"י דכשם שביפה מחללה כפי שווי דמין ודאין שבה, דהיינו כמטבע שלם, כך כאן הגם דחסירה היא לא יחלל עליה כי אם בדמין ודאין שבה כפי כמה שחסירה, ולא יחלל עליה יותר מכפי דמיה. אבל קשה דאם למעשה מחלל עליה כפי שויה וכמו ביפה, למה שינה התנא מלשונו גבי פריטה לגבי חילול, הרי בין בפורטה ובין במחללה משלם כפי שויה, והיה לו לומר בין כשבא לפורטה ובין כשבא לחלל משלם ומחלל כשויה ולא יותר, דממילא למה גבי חילול נקט מחללה ביפה דבפשיטות משמע כשלימה ולא כפי שויה עכשיו, וצ"ע.

קנא. בגמ' וממאי דמה שאין בין במעשר דבטיל ברובא דלמא לא בטיל כלל לא מצית אמרת הכא דלגבי תרומה חומרי דתרומה קתני קולי דתרומה לא קתני. היינו דאי אפשר לומר דמה ששאני מעשר מתרומה היינו לחומרא ולא לקולא, ולומר דלא בטיל כלל אתא תנא ולא כתרומה דבטל באחד ומאה, דזה ודאי אינו נכון דמצינו דכל חומרי תרומה שנינו כאן ולא קולי דתרומה, ואם מעשר חמור מיניה בזה יצא דקולי תרומה כתיב כאן ודלא כמו כל הני אחרוני הכתובים כאן, ואלא ודאי דבא לומר דמעשר בטיל ברובא והדרא קושיא לדוכתא והא לחזקיה דבר שיש לו מתירים הוא ודבר שיש לו מתירים אינו בטל, ואיך יהא מותר ברובא. אבל באמת קשה מה הקושיא כלל, הרי אם מה דרצינו לומר דמעשר לא בטיל כלל ומשום דיש לו מתירים, מה חומרנו כלל דלכך לא שייך

לומר כן דיצא כאן קולי
 דתרומה, אדרבא מה שהוא אינו
 בטל כלל זהו משום קולתו שיש
 לו מתירים ולא משום חומרתו,
 ומה שתרומה כן בטל באחד
 ומאה זהו משום חומרתו שאין
 לו מתירים, דממילא גם לפי זה
 ניהא דחומרי תרומה שנינו כאן,
 ולמה לא נוכל לפרש כן, וצ"ע.

דף נג ע"ב

קנב. בגמ' תנו רבנן אם גאל יגאל
 איש ממעשרו מעשרו ולא כל
 מעשרו פרט למעשר שני שאין
 בו שוה פרוטה איתמר רב אמר
 אמר אין בו רב אסי אמר אין
 בחומשו. היינו דנחלקו רב אמר
 ורב אסי במה דאמרו פרט לאין
 בו שוה פרוטה שאינו מכלל
 גאולה דאין בו די כדי לגאולו,
 אם באין בו בכולו שוה פרוטה
 דדווקא הוא אינו מכלל גאולה,
 או דאפי' אם בו עצמו איכא
 שוה פרוטה, מ"מ אם בחומשו
 אין שוה פרוטה אינו מכלל
 גאולה. אבל באמת צריך ביאור
 דמה צד איכא כלל לומר דאם
 אין בחומשו שוה פרוטה אינו

מכלל גאולה, הרי אם יש לו
 עצמו על מה לחול בפדיונו דהוא
 שוה פרוטה למה יהא הו"א
 לומר דאינו מכלל גאולה. ואולי
 יש לומר דסבר האי תנא דרק
 אם איכא רווח למעשר שוה
 פרוטה בגאולתו הוא דשייך
 בגאולה, אבל אם אין רווח
 למעשר שוה פרוטה על גאולתו
 אי אפשר כלל לחללו, ולכך הגם
 דהוא שוה פרוטה ויש לו על מה
 לחול בגאולתו, מ"מ לא יוכל
 לגאולו כיון דאין למעשר רווח
 של שוה פרוטה.

דף נד ע"א

קנב. בגמ' איבעיא להו חומש מעכב
 או אינו מעכב ארבעה
 בארבעה פריק ואכנפשיה
 מוסיף חומש אלמא חומש לא
 מעכב או דלמא ארבעה
 בחמשה פריק וחומש מעכב.
 צריך ביאור מהו דנקט הכתוב
 לצד א' של האיבעיא אלמא
 חומש לא מעכב, הרי לא איירי
 שמביא ראיה לצד זה או אחר,
 אלא איירי באיבעיא עצמה
 והיה לו לומר וחומש לא מעכב

בפשיטות. ועוד קשה דאם בראיה עסקינן למה אם נאמר דחומש אכנפשיה מוסיף דראיה הוא שחומש אינו מעכב, הרי גם אם החומש כנפשיה בא ואינו חלק מן הפדיון עצמו, עדיין אפשר לומר דבלא תוספת זו לא יהא פדיון, ומניין לנו לומר בפשיטות ולהביא ראיה לפי זה דאינו מעכב. ואולי יש לומר דמה שאר אכנפשיה מוסיף חומש על הפסוק דכתיב בו ויסף חמשיתו עליו איירי, דשם משמע דהוספה הוא ואינו חלק מן הפדיון עצמו, ומכך דחילק הכתוב לומר דהחומש תוספת הוא ואינו חלק מן הפדיון עצמו, ממילא ראיה הוא דאינו מעכב, דאם לא כן לא היה מדגיש דהוי החומש רק תוספת. רק דא"כ צריך ביאור מה הצד לומר דארבעה בחמשה פריק, הרי להדיא כתיב ויסף דהיינו תוספת ולא חלק מן הפדיון. ואולי יש לומר דהיות וכתיב שם חמשיתו, משמע דהחומש הוא חלק ממש מן הארבעה הראשונים, ולכך יש לומר דארבעה בחמשה

פריק, ומה דכתיב ויסף לומר דלא די בארבעה אלא בעינן חמשה כדי לפרוק הארבעה. קנדה. בגמ' מדאמר נראין דברי ר' אליעזר בשבת מכלל דפליגי אפי' בחול מדאמר נראין דברי ר' יהושע בחול מכלל דפליגי אפי' בשבת מאי לאו כהא סברא קמילפגי דר' אליעזר סבר חומש לא מעכב ור' יהושע סבר חומש מעכב. היינו דנחלקו ר' אליעזר ור' יהושע בכל גווני בין בחול ובין בשבת, וסברת מחלוקתם הוא משום דפליגי גבי חומש אי מעכב או אינו מעכב. אבל קשה דאם באמת גבי חומש מעכב פליגי, איך שייך שיהא אומר רבי נראין דברי ר' אליעזר בשבת, הרי אם בחול סבר כר' יהושע ומשום דחומש מעכב, איך כלל שייך להקל בשבת כר' אליעזר ומשום עונג שבת, הרי לצד דחומש מעכב לא היה כאן כלל פדיון, דארבעה בחמשה פריק, ולא שייך לעביד כאן הכרעה בין השוואת, ולכך מן ההכרח לומר דלא גבי חומש מעכב פליגי ר"א ור"י, ולכך

עבד רבי הכרעה בין השיטות, וממילא מה הראיה דהביאו כאן דגב חומש מעכב פליגי, וצ"ע.

דף נד ע"ב

קנה. בגמ' מאי גבי תרומה כתיב ויסף גבי קדש נמי הא כתיב ויסף או דלמא גבי תרומה כתיב ויסף ואי שקלת ליה לוי"ז דויסף ושדית ליה על חמישיתו הוה ליה חמישיתו גבי הקדש כתיב ויסף חמישית וכו'. היינו דגבי הקדש גם אם תוסיף וא"ז דויסף על חמישית הוה ליה חמישיתו דהיינו חמישית אחת ולא יותר, וממילא אין בו הלימוד של חמישיות הרבה כמו גבי תרומה. אבל קשה דמה הנפק"מ האיך למדו הלימוד גבי תרומה מוא"ז החיבור כבצד א' או מהא דשדית הוא"ז על חמישיתו, הרי סוף סוף איכא כאן לימוד להקדש ללמוד מוא"ז החיבור דויסף מוסיף על חמישית לומר דהרבה חמישיות יש לו, ולמה לא נלמד בפשיטות דבהקדש גם איכא הרבה חמישיות, וצ"ע.

קנו. בגמ' אמר רבא מאי טעמא דר' יהושע בן לוי אמר קרא ואם המקדיש יגאל את ביתו המקדיש ולא המתפיש. היינו דדווקא על הקדש ראשון שאותו עצמו הקדיש הוא דמשלם עליו חומש, אבל על הקדש שני דהיינו שתפסו במקום הקדש ראשון אין משלם עליו חומש, דהתפסה הוא ולא הקדישו בתחילה. אבל קשה דאם רק המתפיש דרש ר' יהושע בן לוי למעט כאן, למה גבי אכל החומש דבעינן להביא עליו גם חומש נמעט ג"כ לפי ר' יהושע בן לוי, הרי כאן איירי בחומש על החומש שהקדיש ממש ולא בהתפסה, וא"כ אפי' לר' יהושע בן לוי יש לו לשלם חומש על החומש, ולמה דחו בגמ' ותיפוק ליה דהוה ליה הקדש שני. ואולי יש לומר דגם אם אין לו דין התפסה ממש כהקדש שני, ומשום דלא איירי שחיללו ותפס בו קדושת הקדש ראשון, מ"מ גם המקדיש אינו נקרא חומש זה, דסוף סוף אינו חומש על עיקר ההקדש אלא חומש

דחומש הוא ולכך יש למעטו כר' יהושע בן לוי.

דף נה ע"א

קנז. א"ל רב אשי לרבינא בהמה טמאה בתחילת הקדש איתא באמצע הקדש ליתא א"ל לפי שאינה בסוף הקדש. היינו דתחילת הקדש דאמרו אין כוונתה דווקא תחילת ולא אמצע הקדש, אלא לומר דכל דאין לה סוף הקדש מועלין בה, דבהמה טמאה אין לה סוף הקדש שהרי אינה ראויה להקריבה על גבי המזבח. אבל קשה דהרי מכאן רצו להביא ראיה לר' יהושע בן לוי דהקדש שני אין לו חומש, ומכך דכתיב תחילת הקדש, ואם תתריך עכשיו דתחילת הקדש כוונתה למעט מי שאין לו סוף הקדש, גם אם תרצת בזה הא דבהמה טמאה דבאמת גם אמצע הקדש יש לה, מ"מ ראיה לר' יהושע לן לוי כבר לא יהא לפי תירוץ זה, דהרי לר' יהושע בן לוי גם אמצע הקדש אין לו חומש,

דהרי הוה ליה הקדש שני והוה ליה מתפים ולא מקדיש. וגם אם תאמר דלפי מה שתירצו לקמן דגם אמצע הקדש אין לו חומש ומשום דהרי הוא כסוף הקדש, מ"מ יקשה דראיה לר' יהושע בן לוי אין כאן, דהרי ר' יהושע בן לוי גם על אמצע הקדש שאינו כסוף הקדש וראוי להקרב על גבי המזבח גם אין לו חומש, והיינו באפי' בבהמה טהורה, ומשום דהוה ליה מתפים, דממילא מה שכאן אין לו חומש אינו מטעמיה דר' יהושע בן לוי, ואין ראיה לדבריו כלל, וצ"ע.

קנה. בגמ' אלא תנא דידן דקא מיירי בקדשים ניתני מעשר בפרוטה. היינו דלמה לא הוסיף תנא דידן דין נוסף בפרוטה והיינו פדית מעשר דבעינן שיהיו שוין הפירות לכל הפחות שוה פרוטה. אבל קשה דלמאי צריך לכתוב כן להדיא בפני עצמו, הרי די במה דכתיב כן גבי הקדש למילף מינה גם לגבי מעשר דבעינן שוה פרוטה, וכפי שתירצו לעיל תני אבידה הא תני גזל, והיינו דדבר הדומה

אפשר למילף אחד מן השני, ומה הקושיא למה לא כתב תנא דידן גם גבי מעשר. ואולי יש לומר דהיות ולא איירי גבי מעשר בחיוב לשלם למעשר כמו גבי הקדש, אלא איירי בדין שונה לגמרי והיינו דין פדייה אם אפשר לפדות פירות שאינן שוות פרוטה, לכך יש לכותבו בפני עצמו, ואינו נלמד ממילא מן הקדש, אבל זה תירצו בגמ' דבאמת סובר תנא דידן דבפרוטה גם אינו פודה אלא רק בשבחומשו שוה פרוטה, ובקרנא מיירי ובחומש לא קא מיירי.

דף נה ע"ב

קנט. בגמ' יוציא והולד ממזר דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר לה בפ"נ ובפ"נ. צריך ביאור מה הועילו חכמים בתקנתן במה שאמרו אין הולד ממזר, הרי כמה שנוטל ממנה הגט אחר שכבר יש לה בנים, ורק עכשיו חוזר ונתנו לה, בזה גופא יצא לעז על בניה דממזרין

נינהו, דרק עכשיו מתגרשת היא, דממילא יאמרו דבניה שנולדו קודם גירושיה ממזרין נינהו, וצ"ע.

דף נו ע"א

קפ. בגמ' קתני מיחת מחללין מדוחק מדוחק אין שלא מדוחק לא אמר רב יוסף אף על פי שמיקל ר' מאיר בפדיונו מחמיר הוא באכילתו. היינו דהיה קשה על ר' מאיר דאיך אמרו שהוא סובר דעושין חיזוק לדבריהם כמו בשל תורה, הרי גבי חילול כסף על נחושת מצינו דעל דמאי אמר ר"מ דמחללין אפי' לכתחילה, ומשום דשל דבריהם הוא, ומשא"כ בשל תורה דהיינו בתרומת מעשר עצמו אמר דמחללין רק מדוחק ולכך צריך לחלל מיד אח"כ מעות הנחושת על הסלע השני, משמע להדיא דבשל דבריהן מיקל ר"מ טפי. ועל זה תירץ רב יוסף דהגם שגבי פדיונו מיקל ר"מ מ"מ באכילתו הוא מחמיר. ונראה לבאר הטעם לחלק בין שני אלו, דגבי פדיונו מה

דבשעת קנייתן הקנה להם אותן מיד ליד, ואפי' בקרקע עצמו אם היה שייך בהם דברי הכתוב אלו היה בהם אונאה, וכ"ש באלו שרק בטלינהו אגב קרקע, ומה הצד כלל לומר דאין להם אונאה, וצ"ע.

דף נו ע"א

קסב. בגמ' תנן התם אם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמים אמר ר' יוחנן יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות לו דמים מדבריהם וריש לקיש אמר אף צריך לעשות לו דמים מן התורה. היינו דנחלקו גבי מה שצריך להוסיף ההפרש דמים מה ששווה החולין פחות מן הקודש, אם הוא מדין תורה, או דלמא מן התורה גם בלא זה יצא לחולין ורק מדבריהן הוא שצריך להוסיף. אבל קשה דאם הוא מן התורה למה אמרו במשנה בתחילה יצא לחולין ורק אח"כ הוסיפו לומר וצריך לעשות לו דמים, הרי אם הוא מדין תורה דבר זה של הוספת

דהחמירו להלל כסף על נחושת רק מדוחק זהו משום בזיון למעשר שני, דיהא מחולל על נחושת, דממילא בדבר זה שייך יותר בזיון לשל תורה ומשא"כ בשל דבריהם אפשר להקל טפי, ומשא"כ גבי אכילתו דמיירי בעצם דין דבריהם, בזה סבר ר"מ דבעינן לעשות חיזוק בשל דבריהם כשל תורה שלא יבואו להקל בו.

דף נו ע"ב

קסא. בגמ' בעי רבא חטין וזרען בקרקע מהו יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשרדין בכדא דמין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו על גב ארעא. היינו דיש צד לומר דכיון דזרען בקרקע ביטלן אגב קרקע ולכך לא יהא להם אונאה כדין קרקע. אבל באמת קשה דגם אם בטלינהו אגב קרקע למה למה לא יהא להם אונאה, הרי סוף סוף שייך בהם הא דאמר הכתוב או קנה 'מיד' עמיתך והם דברים הנקנין מיד ליד,

הדמים הוא חלק מן החילול של הקודש על החול, וממילא היה צריך לומר צריך לעשות לו דמים ויצא לחולין. וצריך לומר דגם למ"ד צריך לעשות לו דמין מן התורה, מ"מ אין זה מעכב יציאתו לחולין, ויכול אח"כ להוסיף דמים. רק דבאמת קשה היכן מצינו שתהא התורה דורשת דבר לעשות ולא יהא הדבר מעכב, וצ"ע.

קפג. בגמ' במאי עסקינן אילימא בכדי אונאה בהא לימא ריש לקיש צריך לעשות לו דמים מן התורה והתנן אלו דברים שאין להם אונאה הקרקעות והעבדים והשטרות וההקדשות. היינו דא"א לומר דיהא חייב להוסיף הדמים מן התורה, דא"כ משמע דכן יש להם אונאה, ואנן תנן אין להם אונאה. אבל קשה דלפי מה שהוכרחנו לבאר דגם למ"ד צריך להוסיף דמים מן התורה אין זה מעכב, וכדכתיב יצא לחולין ורק אח"כ וצריך לעשות לו דמים, א"כ ניהא מה דתנן אין להם אונאה גם לר"ל דאמר חייב להוסיף דמים מן התורה,

דהרי באונאה יכול לחזור מן המקח משום האונאה, ומשא"כ כאן גבי הקדש אמרנו דיצא לחולין ורק אח"כ יוסיף דמים, ולא כדין אונאה שיכול לחזור בו, וממילא ניהא לר"ל ולא קשה עליו מידי, ומה הקשו כאן עליו, וצ"ע.

דף נז ע"ב

קפד. בגמ' מיתבי רבית ואונאה להדיוט ואין רבית ואונאה להקדש מי אילימא ממתניתין דאוקימנא בתורת אונאה הכי נמי רבית ודין אונאה להדיוט ואין רבית ודין אונאה להקדש אי הכי היינו דקתני סיפא זה חומר בהדיוט מבהקדש ארבית. היינו דעל אף דנכתבו רבית ואונאה יחד במשנה, מ"מ רבית איירי בקולא של הקדש ובחומרא דהדיוט, דבהקדש אינו נוהג רבית כלל, ועל זה אמרו במשנה זה חומר בהדיוט מבהקדש, ומשא"כ אונאה דאמרו גבי הקדש איירי בחומרא דהקדש דגם בפחות משתות חוזר ואין בו מחילה.

אבל קשה דאיך שייך למיכתב תרוייהו יחד כשזה חומרא וזה קולא, ובפרט דמיד אח"כ אומר התנא זה חומר בהדיוט מבהקדש, דלא מסתבר למיכתב יחד עמו דבר הפוך מיניה שהוא חומר בהקדש מבהדיוט, וצ"ע.

קפה. בגמ' רב פפא אמר הכא באבני בנין המפורות לגזבר עסקינן כדשמזאל דאמר שמזאל בונין בחול ואח"כ מקדישין. היינו דהיות ולא היו האבנים קדושות קודם בנייתן, ממילא מה שמשתמש בהו ומחזיר ברבית אין זה מעילה, ולכך יכול להחזיר אח"כ וליתן ברבית. אבל קשה דאם לא היו עדיין קדושות ממילא אין זה הקדש כלל וא"כ למה באמת יותר בהן רבית, הרי בחול נאסר רבית ורק בהקדש הוא דהותר. וצריך לומר דהיות והרווח יהא של הקדש הותר הרבית בו, ועל אף דעדיין לא הוקדשו, דסוף סוף אין החולין מרוויח הרבית אלא הקדש.